

СУФИКСАЛНИ ХИПОКОРИСТИЦИ ОБРАЗОВАНИ ОД АНТРОПОНИМА МУШКОГ РОДА¹

Кад је реч о хипокористичним антропонимима српскохрватског ономастичког корпуса, сусрећемо се с два проблема:

(1) морфолошко-творбеним — који се тиче питања: (а) по ком се творбеном моделу и критеријуму образују хипокористици антропонима и (б) шта је у структури имена основа, а шта суфиксални морфем и

(2) семантичким — који се тиче међузависности односа форме и значења, тј. (а) да ли и које морфолошке форме имена (не)обавезно имају или немају (не)хипокористично значење и (б) да ли је носилац (индикатор) хипокористичне конотације — основа, наставак, обоје или облик као целина.

У нашој се науци често наводи да се хипокористици антропонима граде од — *скраћене* форме (основе) имена + суфиксални морфем, а не и од пуне основе². Овај се скраћени облик, опет, може у другој прилици осетити као основно ине и помоћу суфиксног морфема послужити за творбу новог имена и/или новог хипокористика (Влад < Владимир; Влад + ан > Влад+ан).³

¹ Овај рад, с обзиром на лимитирани простор, представља скраћену верзију, прочитану на VIII југословенској ономастичкој конференцији. Рад ће у целини, заједно са абецедним пописом и атерго верзијом свих имена (преко 1400) и свих творбених форманата и другим релевантним подацима и анализама бити објављен у једном од наредних бројева часописа Ономастички прилози.

² Тако већ Т. Маретић, у својој студији *О народним именима и презименима у Хрвати и Срба*, Рад ЈАЗУ 82 из 1882. (у даљем тексту ТМ) вели: „/х/ипокористици тако постају, да се од темељног имена узме само први слог и то или с консонантом који иза тога долази, или без њега. Тому је пошљедица, да многи наш ипокористик допушта, да му тражимо извор више него у једном темељном имену. Н. пр. Радоје може долазити и од Радослав и од Радивоје и од Радомир итд., јер је у свим тима темељним именима слог рад заједнички“ (стр. 82).

³ Шимунидић Мате, *Рјечник особних имена*, Загреб, 1988, /у даљем тексту ШР/ на стр. XXII-XXIV вели, нпр.: „Мало је особних имена која остају у својему основном облику. Ако

Када су, дакле, у питању творбено-семантички односи, у вези са хипокористичима се најчешће полази од две премисе⁴:

(1) сваки измењени, одн. скраћени облик полазног имена јесте хипокористик⁵ и

(2) свако скраћено име + наставак = ново име (одн. хипокористик)⁶.

Из овог проистиче и

(3) хипокористик се не изводи од пуног (нескраћеног) облика имена.

Овакви ставови, који претендују и на ширу универзалност, ослањају се углавном на старији језички материјал и стање.

Тако, на пример, М. Пешикан, испитујући дијахронијску перспективу, закључује следеће:

(1) полазно, доминантно правило за лична (мушка) имена прасловенских и старијих фаза српскохрватског језика јесте двочлани антропоним⁷ + суфиксални морфем тј. класични словенски тип су двочлана (дводелна) имена, таква као: *Радомир, Бранислав, Гост(ь)мир* (уз ове у извесној мери и префиксни тип: *Премил (<Пре-Мил)*).

(2) Овакви склопови се нису деривирали; за деривацију је била потребна кратка, по правилу, једносложна основа, а она се деривирала овако:

(а) основа + флективни наставак

тј. без творбеног суфикса, а са попримањем флективног наставка, као: *Рад(ь) Раде (Раде), Радо, Рада* (без модификације крајњег сугласника) или са модификацијом сугласника на крају, као: *Влад, Рађ; Драже, Дража; Раја, Драја, Рајо, Драјс;*

(б) основа + суфикс

тј. додавањем једног творбеног суфикса на немодификовану или (ваљда делимично, касније) на модификовану основу, као: *Радан, Радьц, Радоје, Радин, Радко; Рајан, Дражаје, Рајко.*

се не изводи друго име с помоћу суф. морфема, онда се најчешће скраћују или дијеле. За то су разлози: господарност... одмиличност (хипокористичност)⁴. Затим наводи неколико типичних случајева пресобрајаја имена у коренски морфем који сам или уз помоћ суфиксалног морфема постаје ново име које се „углавном осјећа као одмилица или се таквим ћутјело када је настајало“: (а) од првог слога основног облика — Аћа (<Аћим); (б) од слога из средине основног облика — Хари (<Захари-је); (ц) од задњег слога/слогова — Гиша (<Драгиша); (д) од једног, било којег сугласника — Гага (<Предраг) и др.

⁴ Неке од темељних принципа сублимирано је, на пример, формулисао М. Пешикан у својој студији *Зетско-хумско-рашка имена на почетку гурског доба*, Ономатолошки прилози III, Београд 1982, 2-120 (у даљем навођењу — МП).

⁵ Исп. МП: „Мање-више свако одступање од нормалног облика нечијег имена може значити тепање, знак нежности, фамилијарне присности и сл.“ (исто 13).

⁶ „Кад би се нови облици правили само проширивањем, додавањем творбених форманата, то би значило стално нарастање облика личних имена, али *до тога не долази* /подвукао ЕФ/ зато што је у развоју имена скраћивање и упрошћавање исто тако сталан чин и механизам прераде као и развијање и проширивање“ (МП. исто 14).

⁷ састављен од две једносложне основе, међусобно повезане спојним самогласником (о, е, и) или без њега (тј. са нултим самогласником (детаљније, исто 14-15).

⁸ Осим поменутог рада М. Пешикана, богату грађу старијег периода пружа — *Речник имена Бањског, Дечанског и Призренског властелинства у XIV веку* Милице Грковић, изд. Народне књиге, Београд, 1986.

(3) Даљи ступањ деривације одвија се у додавању још једног суфикса на дериват под (2б), одн. подразумева структуру:

основа имена (неизмењена или модификована) + први суфиксни морфем + други суфиксни морфем

с тим што се некада то више осећа као: основа + сложени суфикс, а некада као: изведено име + суфикс (не рачунајући флективни наставак), као у примерима типа: *Рад-ул-ин*, *Рад-ич-ко*, *Рад-овџи*, *Мил-ч-ин* (<*Мил* + џи + инџ), *Рај-ч-ин*, *Мил-ов-ан*, *Мил-уг-ин*⁸.

(4) Из овога произлази да сведочанства старијег раздобља не потврђују: (а) имена проширена са више од два суфикса, и не потврђују (б) проширење двочланих (класичних) словенских типова имена (као — Радомир, Војислав итд.).

У вези са савременим стањем, питања би могла бити:

(1) да ли се у новије време проширују (суфиксима) и сложена (па и прасловенска) и друга имена као целина,

(2) да ли у творбеним форматима има комбинација са више него два суфикса.

(3) који форманти (одн. комбинације суфикса) преовлађују као (нај)типични(ји) и

(4) шта се у развоју ситуације може хронолошки пратити.

Како потпунији одговор претпоставља и ширу елаборацију, ми се овом приликом задржавамо само на прва три питања. При томе — то морамо посебно напоменути — анализу проблема вршимо:

(1) само на једном творбеном моделу — на мушким хипокористичним антропонимима који се образују као:

цело име + суфикс

тј. у којих се суфиксални морфем додаје непосредно на апсолутно цели, ничим окрњени облик полазног имена⁹ и

(2) на онима који тиме стичу хипокористично значење.

Ово чинимо (уз све што ту може бити и спорно) из три основна разлога: (а) прагматичног — што се тиме репертоар испитиваног материјала своди на, за ову прилику, ограничену меру, (б) структуралног — што се тиме испитују морфолошка образовања која су у нашем језику слабије заступљена (а у нашој стручној литератури посебно и нетретирана) и (ц) аналитичког — да размотримо спрегу морфолошке деривације и хипокористичности значења имена овога типа.

Шта је и да ли је нешто „полазно име“ у овим конструкцијама — не истражујемо, ни етимолошки ни хронолошки; узимамо име у оној форми у којој се налази засведочено¹⁰.

⁹ Нисмо узимали у обзир ни хипокористике типа *Лук+ница*, *Ив+ница* (<*Лук-а*, *Ив-о/-а*) и сл., јер је у искодишном имену крајњи вокал (-а, -о и сл.) флексема која се пред суфиксалним морфемом редуцира.

¹⁰ Ово и због тога што при ривалској алтернацији разних ликова истог етимолошког порекла није увек лако — а рекли бисмо ни битно — разграничити полазни облик од изведеног (преобличеног), јер се, на пример, у структури антропонима *Владанко* — као самостално (засведочено) име (основа) може идентификовати и *Влад*, и *Влада* и *Владан* али се *Владанко*, синхрониски, може осетити као име изведено једноструком деривацијом (<*Владан+ко*), а

Ми у анализи грађе, дакле, полазимо од формалне морфолошке дистинкције, па као основу узимамо — потврђено име (цело), а као суфикс — онај творбени елеменат којим се од датог (целог) имена изводи друго (непосредним додавањем на прво), тј. однос између основе и суфикса одређујемо на основу фонолошке разлике између полазног и од њега изведеног имена.

Испитивања смо вршили: на основу материјала који пружају речници имена¹¹, а одабир — на основу језичког осећања, мање и података о хипокористичности имена које дају извори (извори веома често такве податке не дају и тамо где би се то очекивало).¹²

Нисмо узимали у обзир стара грчка, турска, латинска и др. имена која данас немају већу актуелност или не представљају интегрални део домаће антропонимије (као: *Абад*, *Абдулазис*, *Абдулгафар*, *Адалет*, *Малчик* и сл.).

Уколико су форме типа *Бер-о*, *Бер-е* и сл. потврђене и без флексивних наставака (дакле као *Бер*), облике са *-о/-е* (*Беро*, *Бере*) третирали смо као изведене (хипокористике).

Што се хипокористичног з н а ч е њ а имена тиче, о томе се у литератури износе и оваква мишљења:

(а) да се обликом имена изражава став или однос према његовом носиоцу (детету)¹³;

(б) да је покретач прераде имена тежња да се изиђе у сусрет дејем језику и могућностима дејје перцепције и изговора¹⁴;

(ц) да се измењени облик као хипокористик често устаљује у облику вокатива¹⁵;

(д) да ако се одмилица протегне и на зрело доба или изван породичног круга, то је довољно да се оно претвори у право, неутрално име¹⁶;

дијахронијски као име изведени вишеструком суфиксацијом (<Влад+а+н+ко, одн. Влад+ан+ко).

¹¹Као основни изворник послужио нам је *Просвјетини именослов*, који је приредио проф. др Милан Босанац, изд. Просвјета, Загреб, 1984. (у даљем тексту ПИ). Ово дело садржи, према подацима у предговору, око 10.000 имена мушкога рода (исто толико и женских), а темељи се на *Речнику личних имена код Срба*, М. Грковић, и неких других (испр. стр. 7 Увода), властитој збирци приређивача насталој прикупљањем одн. ексцерпцијом многих извора од речника до дневних листова, телефонских именика и др. из свих крајева српскохрватског говорног подручја. Поред ПИ служили смо се, додатно, и Рјечником особних имена Мата Шимундића, а по потреби и другим изворима.

¹² Исп. нпр. у ПИ *Дражујко*, *Дремојко*, *Мацанко*, *Малеџки* и др. без икаквих квалификатора.

¹³ МП, исто 13.

¹⁴ „Треба... имати на уму да је један стално присутни покретач прераде имена тежња да се изиђе у сусрет дејем језику и могућностима дејје перцепције и говора. Утицај тог чиниоца вероватно постоји у свим прерадама које значе скраћивање, упрошћавање и умекшавање имена, а исти узрок (нпр. посредством материнског тепања) може довести и до битних изобличења имена и њихових основа“ (МП, исто 17).

¹⁵ МП каже: „Измењени облици... хипокористици се често употребљавају у вокативу, јер је у непосредном обраћању најчешћа потреба да се испољи став нежности или наклоности преобличењем имена“ (исто 14-14).

¹⁶ Исп. МП (исто 14): „Довољно је да се неки облик који је значајно само тепање детету почне задржавати и у зрело доба и изван породичног круга, па да се некадашње име одмила претвори у право, неутрално име. То онда опет изазива потребу да се и од таквих имена

(е) носилац хипокористичног набоја је суфикс;

(ф) творба хип. облика не полази (сем ретких изузетака) од укупног, тј. целог облика основног имена¹⁷.

У вези с овим мишљењима изразили бисмо следеће резерве:

(1) Иако је измена стандардног имена (нехипокористичног значења), без сумње, пут ка имену одмила, само скраћено име не би обавезно морало бити (остати) и име одмила (исп. *Александар : Аца*), поготово не као име којим се тепа, изражава нежност или чак еуфоричност. Скраћено име је често само ствар економичнијег именованја (краће име је погодније од дужег).

(2) Имена одмила не управљају се својим обликом према „његовом носиоцу“ (детету), јер се детету у колевци тепа од првог дана, дакле и онда оно још ништа од тога не перцепира.

(3) При непосредном обраћању (не само) детету у жељи да се према њему изрази драгост, нежност, осећање заноса, среће, радости, љубави и сл., прибегава се „слатким“, посебно бираним или „удешеним“ речима па и именованима вољеног бића. Отуда подстицај да се уместо крштеног имена¹⁸ поготово ако се оно чини садржајно-семантички довољно обичним и празним, а мелодијско-акустички недовољно нежним и милозвучним — употреби друго, чак и апелативно, као *злато, срце, душо, сунце, срећо* (често и у спрези са: „моје“ „мамино“ и сл.) и на тај начин искаже не само еуфоричност већ датом метафоричношћу имена — и велика драгоценост бића коме се тепа. Као такво, одмилица неретко потискује право крштено име и устаљује се као редовно име (временом и с евентуалном избледелом хипокористичном конотацијом), да би се у другом случају, као такво, употребило за основно, крштено, полазно име (хипокористик-име).

(4) Субјективни став, посредством имена, потенцира се и подршком на више начина, као: (а) нарочитом интонацијом (нпр. *Сунце* ће се у тој функцији изговорити са веома дигим вокалом у) и (б) суфиксацијом и то: или (1) оном која није типична за апелативне деривације (као: *Драж-ун, Бран-уле, Црни-ша* и др.) или (2) оном, која је у тој употреби уходана као знак одмиличности (као: *Богдан-ко*) или пак (3) оном која се као типичан хипокористично-деминутивни суфиксоид преузима из фонда апелативне лексике (исп. *анђелче : Анђелче; Драгољупче*).

Из овога проистиче закључа — да се знак нежности, наклоности, љубави и сл. садржи (кад су морфолошки параметри у питању) пре у завршетку речи (у одговарајућем суфиксу) него у пуком преобличавању имена. Томе у прилог говори и чињеница да се и скраћена имена наново деривирају суфиксима са хипокористично-еуфоричном конотацијом.

наново праве имсна одмила, што доводи до сталног смењивања ликова имена и њихових образаца“.

¹⁷ Исп. МП, исто 15. Мисли се на средњевековна имена типа *Радослав, Милдраг*, али је став начелан (исп. и фусноте 1 и 2).

¹⁸ Познате су ситуације да кад се неко некоме присноме, драгоме обраћа именом (а не уобичајеним хипокористиком) да се то сматра као знак поремећених односа (љутње, строгости, на пример).

Речници именâ, међутим, не пружају у том погледу ни иста ни једнака обавештења. Отуда: (а) свака ознака типа „хип.“, „дем.“ и сл. у њима мора бити узета с резервом, као год што и (б) изостанак тавних квалификатора не мора обавезно бити индикатор нултог хипокористичног значења датог имена.

С обзиром на све досад речено, циљ овога рада би био: (1) да испита могућности творбе хипокористика деривацијом пуних (неокрњених) облика антропонима мушког рода), (2) да прикаже репертоар деривационих могућности у сфери творбе хипокористичних имена мушкога рода овога типа и (3) да испита језичку системност у свему томе.

Овакво полазиште, већ смо поменули, разликује се од уобичајених морфолошких стандарда. Уз све што ту може бити подложно критици, извесно је и неколико резултата који на посебан начин могу осветлити проблем о којем је реч.

* * *

Грађа коју смо слаборирали пружа следећу слику:

(1) Корпус ексцерпираних имена обухватио је:

укупно имена: 1435

(2) По слоговној структури

међу њима је најмање четворосложних: 75

. досложних је: 551

а највише је имена тросложних: 809

(3) Број суфиксоидних наставака у овом корпусу¹⁹ је

укупно 115

(4) Највише суфикса завршава се вокалом *a*, њих 26²⁰, затим вокалом *o* — 20 суфикса²¹, вокалом *e* — 10²². (Од осталих вокала, на крају суфикса јавља се само *i*, као: *-и*, *-ки* и *-чи*).

(5) Од суфикса на консонант највише је оних који се завршавају на *h*-10 суфикса²³, затим на *ш* — 7, *ц*, *ћ* и *ј* — по 6, на *к* и *л* — по 5, на *љ* и *т* — по 3, на *р* — 2 и на *с* — 1.

(6) Апсолутне бројке, међутим, показују да је за обележавање хипокористичности надмоћно најучесталији суфиксални морфем *-ко*; јавља се у нашем корпусу 415 пута или у 29,10% случајева (одн. у комбинацији с другим суфиксима у преко 430 случајева или преко 30%).

Уочава се правило да се овај суфиксални морфем додаје искључиво на крајњи затворени слог (консонант), као: МАЦ-КО, ОЖУЈ-КО, АПРИЛ-КО, ВАСИЉ-КО, ДОМ-КО, НАУМ-КО, ЗВЕЗДАН-КО, ЈАРАН-КО, ВЛАДН-

¹⁹ М. Шимундић (исто XIX) наводи да у творби имена има преко 300 суфиксалних морфема; ТМ (исто, од 82. до 153. стр.) показује 219 творбених наставака.

²⁰ То су *-А* (*Влај-а*, *Луј-а*), *-ТА* (*Иве-га*, *Црно-га*), *-ЕТА* (*Драг-ета*, *Лак-ета*), *-ОТА* (*Хран-ота*), *-ША* (*Иван-ша*, *Бор-ша*) *-ИША* (*Гвозд-иша*, *Влај-иша*)-*ИЦА* (*Вуј-ица*) *-ЈИЦА* (*Бело-јица*), — *ШИЦА* (*Лук-ишица*), *-ЧА* (*Вук-ча*, *Дан-ча*), *-ДА* (*Јован-да*) *-ЦА* (*Стеван-ца*) и др.

²¹ као: *-О*, *-ШО*, *-НО*, *-ЛО*, *-ЈЛО*, *-ИЛО*, *-КО*, *-ОЈКО*, *-АЧКО*, *-ШКО* и др.

²² као: *-Е*, *-ЛЕ*, *-УЛЕ*, *-КЕ*, *-ЈЕ*, *-ОЈЕ*, *-ЦЕ* и др.

²³ То су: *-Н*, *-УН*, *-ДУН*, *-ИН*, *-ШИН*, *-ЧИН*, *-ЕН*, *-АН*, *-КАН* и *-ЈАН*.

КО, ВЕДРАН-КО, ЦРВЕН-КО итд. (одн. у комбинацији с другим творбеним морфемом ако је на крају имена вокал²⁴, као — ДРЕМО+Ј-КО, ЗЛАТО+Ј-КО (што се може узети и као комбинација: -ој+ко, и сл.).

На друго место по фреквентности долази морфем *-н*: у 84 имена (или у 5,89% свих случајева), нпр. : БОГА-Н, БАЈА-Н, ЂИКА-Н, ГАРА-Н, МИЛЕ-Н, ЛЕПОТА-Н, одн. као *-ин* — у 55 имена (3,85%), нпр.: МЛАДИН, ТВРДИН, ГВОЗДИН, АНЂЕЛ-ИН, ДАВОР-ИН, УРОШ-ИН, и сл., одн. у варијанти *-ан* — у 27 имена (1,89%), као: БРАТ-АН, ГУГУТ-АН, ДРУГ-АН, МЛАД-АН и сл.

На треће мјесто по фреквентности долази морфем *-че* који се јавља у 78 имена (или у 5,46%), као: ДРАГУЉ-ЧЕ, ВЛАЈ-ЧЕ, СТОЈ-ЧЕ, ВУЈ²⁵-ЧЕ, ГАВРИЛ-ЧЕ, БОГДАН-ЧЕ, СТЕВАН-ЧЕ, БИБЕР-ЧЕ, ТОДОР-ЧЕ, а од морфема који се завршавају такође на *-е* веома је уходан и *-је*, са 63 јављања (4,41%): СРБО-ЈЕ, МАЦО-ЈЕ, ПРЕДО-ЈЕ, ЧИКО-ЈЕ, ЦВЕТКО-ЈЕ, РАСТКО-ЈЕ, СВИЛО-ЈЕ, ЗВОНО-ЈЕ²⁶ и сл.

На четвртм месту би био наставак, *-а*, који се јавља 60 пута (4,20%): СЛАД-А, НИК-А, БРАШ-А, БЛАЖ-А БЕЈ-А, СЛАДОЈ-А, ДРАГУЛ-А, ДУШАН-А, ДАНИШ-А, ДОБРИШ-А), а од других суфикса на *а* заступљени су: *-та* (46 пута или 3,22%): ВУКО-ТА, ДРАГО-ТА, СТЕВО-ТА, БОБЕ-ТА, ЉУБЕ-ТА, ВУЈЧЕ-ТА, ЈОВЧЕ-ТА, ИВЕ-ТА, СТОЈАНЧО-ТА, СТОЈИЉКО-ТА; *-ица* (34 пута, 2,38%): ВЛАД-ИЦА, ДЕДИ-ИЦА, МАРТОЛ-ИЦА, ОМЕР-ИЦА, ТОДОР-ИЦА, УРОШ-ИЦА; *-ша* (26 пута, 1,82%): БЛАГИША, ЦРНИ-ША, ХРАБРИ-ША, ИВАН-ША, и сл.

(7) Ако се посматра само фреквентност фонемских завршетака свих суфикса, добија се следећи податак:

- надмоћно највећи број изведених имена — 514 или 35,81% — гради се суфиксима који се завршавају вокалом *о*²⁷;

- упола мањи број имена — 267 или 18,60% проширује се суфиксима који се завршавају на *-а*²⁸;

- на њиховом месту по учесталости творбенице са суфиксима који се завршавају на *-е*: 209 или 14,56%²⁹;

а за њима, у знатно мањој заступљености, следе имена са суфиксима на *-н*: у 194 или 13,51%³⁰;

Веома су мало заступљени остали суфикси: на *ц* (*-ац*, *-чец*, *-кец*, *-ец*, *-иц*, *-ц*); *ч* (*-ич*, *-ч*); *ћ* (*-аћ*, *-чић*, *-кић*, *-сић*, *-ић*, *-ћ*); *и* (*-чи*, *-ки*, *-и*); *ј* (*-ај*, *-ивој*, *-ој*, *-чуј*, *-уј*, *-ј*); *к* (*-ак*, *-чек*, *-ек*, *-чик*, *-к*); *л* (*-чил*, *-ил*, *-чул*, *-ул*, *-л*); *љ* (*-ељ*, *-иљ*, *-љ*); *р* (*-ер*, *-ур*); *ш* (*-еш*, *-иш*, *-ош*, *-куш*, *-уш*, *-ш*) и *т* (*-т*).

²⁴ сем ако је по среди вокал -И, исп. СЕНИ-КО, што ће бити, међутим, типичније за друге словенске језике.

²⁵ Стој-, Влај-, Вуј- су по настанку скраћене, хип. форме.

²⁶ За ова имена, као и нека са наставком -Е може се сматрати да су изведена суфиксом *-оје*.

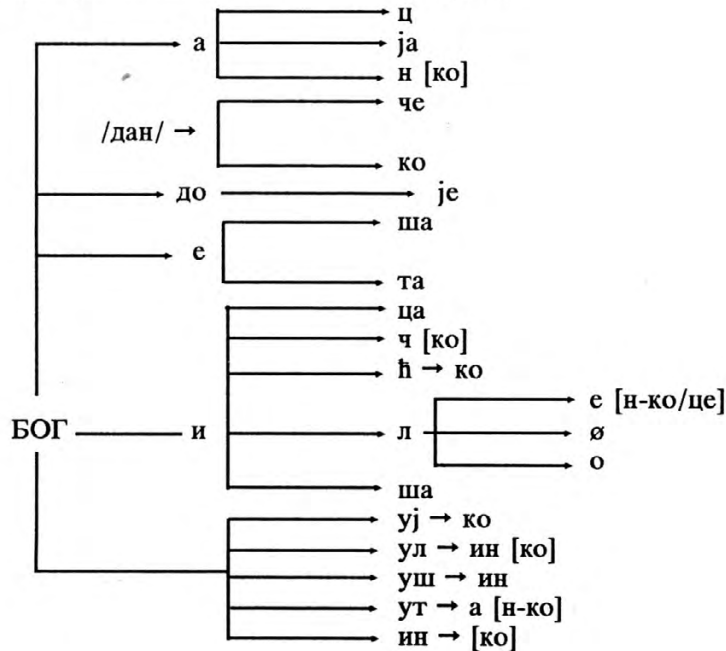
²⁷ Ради се, поред -О, о суфиксима: -ЦО, -ЧО, -ДО, -ЂО, -ЈО, -(А)(Ч)КО, -ИНКО, -ШКО, -ТКО, -(О)ЈКО, -ИЛО, -(Ј)ЛО, -НО, -ШО.

²⁸ Најпродуктивнији су, поред -А: -(Е/О)ТА, -ША, -ИЦА, -(И)ША, -ЧА, -(И/У)КА, -(И)ЈА, -(И)КА и др.

У погледу система дистрибуције творбених форманата, не могу се изводити чврста правила, али се могу запазити становите тенденције:

(8) На питање — да ли се као целина суфиксано проширују сложена имена (старог и новог типа), грађа даје потврдан одговор примерима као: БЛАГДАН-КО, БОГДАН-КО, БОГДАН-ЧЕ, БОЖИДАР-КО, ДРАГОЉУП-ЧЕ, ДРАГОМИР-ЧЕ, ГВОЗДЕН-КО, ЗЛАТИБОР-КО, РАДИВОЈ-КО. Примера је мало, као год што је уопште репертоар оваквих типова имена у нашој савременој антропонимији релативно мали. Системска проширења су, међутим, засведочена наставцима *-ко* и *-че*, без морфолошко-фонетског нарушавања основног облика.

(9) На питање — има ли вишеструко комбинованих суфикса одговор зависи од тога како се врши разлагање имена на основу и суфикс(е). У сваком случају, бар дијахронијски гледано, може се констатовати да у систему функционишу вишеструко сложени суфикси (од три и више од три творбено-морфемска елемента), иако та структура није изразитије заступљена. Може се, наиме, констатовати да спектар деривације стоји у обрнутој сразмери са бројем слогова именске основе: највише творбених варијетета и вишеструко сложених суфиксних комбинација могу имати — једноложне основе имена; двосложне више него упола мање, а тросложне махом веома ограничен број. Тако, од основе ДРАГ— бележимо 36 деривата (+15 с фонетски измењеном основом ДРАЖ—), од БОР—29 изведеница, од ДАН—24, од БОГ—22 итд. На пример, основа (име) БОГ на следећи начин је разуђена:

²⁹ тј. -(О/И)ЈЕ, -ЧЕ, -КЕ, -ЛЕ.

У двосложних основа (имена) -за деривацију најчешће долазе у обзир два до три суфикса (исп. Драган-*ац/-че/-чић*; Богдан-*ко/-че*; Божидар-*ко*), ретко више, али има и имена као *Јован, Милан, Радој, Стеван, Стојан, Тодор* и др. која знају и за више од 10 деривата (*Јован-иш/-иша/-ац/-ча/-че/-чић/-чин/-чо/-ица/-ко* итд.).

Тросложне и вишесложне речи имају сасвим млан репертоар могућности деривирања; избор се своди обично на један или два, највише три наставка (исп. Атанас-*ко, Ангелин-ко, Јоргован-ко, Којадин-ко, Медушан-ац, Миладин-ко, Милијан-ко, Миливој-ко, Радојил-о/-ко, Радован-ац/-че/-ко, Севдалин-ко* итд.).

(10) Позната је чињеница да се велики број имена твори преузимањем апелативне лексике (*Бог, Бор, Босиљ, Божур* итд.) и да су њихове деривационе могућности при образовању хипокористичних имена далеко веће него у сфери апелације. Разлог ће бити у томе што антропоними допуштају далеко већу слободу језичке творбене комбинаторике, будући да ту творба није условљена семантичким већ метафорично-акустичким аспектом; тепање као мазно ословљавање допушта већу слободу комбинације и манипулације елементима основе и наставака. Ипак, као што смо видели, тако се може поступати пре свега с једносложним основама, а с другима не без одређене системске ограничености.

(11) И поред тога што се велики број имена завршава (гради суфиксом) на *а* (као — *Зориша, Јованиша, Драгоша, Јованица, Лукица* и др.; забележили смо 267), познато је да је завршетак *а* типичан за имена (именице) женскога рода. Отуда су за мушка имена па и хипокористична уходанији суфикси на консонат (граматички морфем *ø*), поготово када је суфиксални морфемом типа — *а + консонант*; у многим таквим случајевима дистинктивни елемент рода је управо завршни морфем *-а* (за женски) одн. консонант/нулти морфем (за мушки род), као; *Иван-а-ц, Зор-а-ц, Стеван-а-ц, Радан-а-ц, Милан-а-ц, Јован-а-ц, Драган-а-ц; Вид-а-к, Јелен-а-к, Зор-а-н, Стој-а-н, Над-а-н, Миљ-а-н, Гвозд-а-н, Дуд-а-н, Драг-а-н, Вук-а-н, Мац-а-н*³¹ и др.

И да уопштимо:

За комплетнији преглед ипак је потребан увид у целовитију грађу (коју овом приликом, због ограниченог простора, нисмо могли презентирати).

Анализирани материјал указује да је у кругу савременог фонда имена веома развијен систем извођења нових хипокористичних имена не само на класичан начин (скраћивањем) већ и путем непосредне суфиксације по типу: цело (неокрњено и неизмењено) име + наставак.

Репертоар наставака и њихових комбинација је велики, не прелази, међутим, трочлану структуру. Најпродуктивнији су суфикси на *-ко*, на *-н* и *-че*, одн. на *-о* и *-е*. Ово је и очекивано будући да су хипокористична имена у корелацији (експлицитно или имплицитно) са апелативима „дете“, „чедо“ и сл. тј. имају, с једне стране, подршку именица средњега рода чији је парадигматски индикатор такође *-о/-е, а*, с друге стране, облика вокатива који се такође најчешће релизује истим парадигматским завршетком. Појава директне суфиксације није, међутим, типична за старије већ за новије језичко раздобље.

Egon FEKETE

HYPOCORISTICS OF THE SUFFIXAL TYPE, FORMED OF ANTHROPNYMS
OF MASCULINE GENDER

S u m m a r y

It is the purpose of this work to answer the following question: if there exists, and how frequent is, the forming of hypocoristic names of the masculine gender, from the full (unshortened and unchanged basic) names and suffixes (example: *Vladan* : *Vladan+ko*), having in mind that in literature it is common the opinion of shortening as the prevalent hypocoristic procedure, transfiguring the original name (example: *Aleksandar* : *Aca*).

It can easily be confirmed that hypocoristics' forming from the full name is very common, where the original name is also oftenly shortened. This type of hypocoristics' forming is relatively new and it is not characteristic neither for our older, nor for pan-Slav anthroponymia.

The suffix that is the most frequent in hypocoristic anthroponyms' forming is *-ko* (*Vladanko*, *Vedranko*, *Božidarko*, *Macko*) but there are frequent also the suffixes ending with *-n* (*Dika-n*, *Vlada-n*, *Mile-n*, *Andeli-n*, *Davor-in*) and *-če* (*Vladan-če*, *Bogdan-če*, *Biber-če*).

There are also complex suffixal combinations, but mostly not made with more than three suffixes.

The basis are mostly monosyllable, and the possibility of deriving and number of bases' syllables (originating name) are of the inverse proportion. Hypocoristics are mostly trisyllable in structure. One of the particular problems is — semantics of (un)hypocoristicness of some suffixes. In this work there are round 115 examples of those.